

Nöyrä kehittäminen pitää Pohjanmaan menestyksen tiellä

Vaasan seutu komeilee taloustilastojen kärkipäässä. Jatkuuko voitto-kulku ikuisuuksiin vai vaaniiko lähitulevaisuudessa vaara? Mihin seudun pitäisi varautua?

VILLE PERTTULA

VAASA Pohjalainen kysyi eri alojen asiantuntijoilta, millaisena he kokevat alueen nykyisyyden ja tulevaisuuden.

Kyselyn tulokset koottiin nelikenttään, johon on listattu Vaasan seudun vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat.

VAHUUDET

Energiateollisuutta pidetään Vaasan seudun syömähampaina. Miltei kaikkien kyselyyn osallistuneiden mielestä Suomen mittapuussa poikkeuksellinen yritysrypäs kantaa aluetta mukanaan hyvin.

Keskittymän yrityksissä työkentelee noin 10 000 työntekijää.

Alan ja seudun kasvuun liittyy ainoastaan optimistisia ajatuksia.

–Energiä-ala ei ole missään nimessä väistyvä. Se on maailmanlaajuisesti kovan kysynnän juttu, europarlamentaarikko **Miapetra Kumpula-Natri** (sd.) sanoo.

Noin 66 000 asukkaan Vaasan erityisenä vahvuutena on kuusi korkeakoulua. Aalto-yliopiston taloustieteen professorin **Sixten Korkmanin** mukaan etenkin koulutusyhteistyö Ruotsin kanssa on poikkeuksellista.

–Muiden Suomen yliopistojen osalta yhteistyö on jäänyt yllättävän vähäiseksi.

Samana sanoo aluetutkija **Timo Aro**. Etenkin yhteys lahden toisella puolella olevaan Uumajaan on hänen mukaansa vahva.

–Ylipäätään Ruotsi-yhteyden hyödyntäminen on Suomen mitapuulla omaa luokkaansa.

Yrittäminen on monen mielestä pohjalaisuuteen liitettävä ominaisuus. Vaasan seutu saa kiitosta erityistä kiitosta ja ihailua osakseen tulevaisuudentutkija **Yrjö Myllylältä**.

Alueella onnistutaaan ylittämään raja-aitoja.

–Vaasassa on tietynlainen kulttuuri, että viranomaiset jalkautuvat yrityksiin kyselemään asioita. Tällä tavalla julkinen puoli tukee yksityistä.

Samaan ilmiöön on törmännyt myös RKP:n kansanedustaja, Vaasan kaupunginvaltuuston puheenjohtaja **Joakim Strand**. Vaasan seudulla pystytään keskustelemaan asioista epävirallisissa yhteyksissä.

Vaasalaisen kuljetus- ja huolinta-alan yrityksen AHA Logisticin toimitusjohtajan **Tiina Haapalan** mielestä seudun ilmapääri kannustaa yrittämiseen.

–Ihmisiä kiinnostaa yrittäjäys ja yrittämistä tuetaan. Siihen saa myös neuvoja ja tukea.

Kaksikielisyys luo alueelle suvaitsevan pohjavireen, mikä tarkoittaa sitä, että erilaisuutta ymmärretään.

–Monikieliset alueet menestyvät paremmin maailmallakin, kokoomuksen tuore kansanedustaja **Susanna Koski** analysoi.

Korkman sanoo, että on sympaattista, miten hyvin maahanmuuttajat on otettu mukaan kaikkeen toimintaan.

Hänen mukaansa erilaisuuden ymmärtämisellä on historialliset



GRAFIIKAT: JANI KAINISTO

Vaasan alueen vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet, uhat



VAHUUDET

1. Työllisyys tilanne

Isot, kansainväliset yritykset tuovat Vaasan alueelle vakavaraisuutta. Energiakeskittymä tuo alueelle tunnettavuutta.

2. Korkeakoulut

Vaasan kuusi korkeakoulua tukevat alueen yritysten toimintaa ja tuovat alueelle nuorekasta säpinää.

3. Vaasan henki

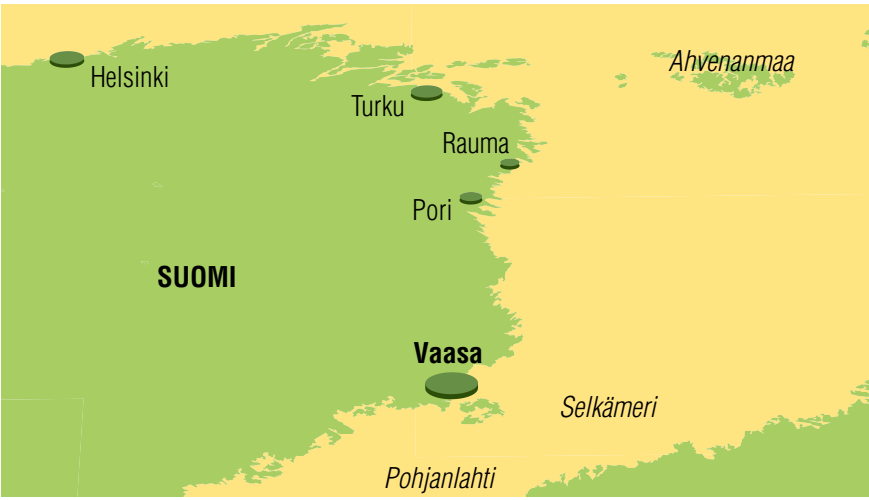
Elinkeinoelämä ja julkinen puoli puhaltavat yhteen hiileen. Yrittäjäys on yksi Pohjanmaan tunnusmerkkeistä.

4. Monikielisyys ja kansainvälisyys

Vakiona kaksi kieltä, nykyisin lähes sata kieltä. Kansainvälisyydellä on historialliset juuret.

5. Kulttuuria ja luontoa

Vilkas kulttuurielämä ja ainutlaatuinen rannikon luonto ovat osa alueen identiteettiä.



MAHDOLLISUUDET

1. 2010-luvun Oulu-ilmio

Vaasalla on mahdollisuus muuttua 2010-luvun Ouluksi ja vetää työvoimaa kaupunkiin mainostamalla itseään rohkeammin.

2. Yhteistyöllä isoksi isojen joukko

Kimppa Seinäjoen kanssa voi nostaa alueen Suomen isojen kasvukeskusten joukkoon. Yksin alueesta ei ole haastamaan esimerkiksi Tampereetta.

3. Yhteys Ruotsiin

Vaasan seudun poikkeuksellisen hyvä yhteistyö Ruotsin kanssa voi poikia uutta yritystoimintaa ja kulttuuriyhteistyötä.

4. Matkailu

Unescon maailmanperintökohteen suosio on kasvanut matkailijoiden keskuudessa. Kasvunvaraa vielä on.

5. Kansainvälisyydellä kasvaminen

Kielikylvyt, kulttuurikerhot ja yhdessä tekeminen voi nousta isoksi voimavaraksi.

juuret: lahden yli Ruotsiin on pidetty aina yhteyttä ja alueelta on lähdeetty valloittamaan Amerikkaa 1800-luvulta lähtien.

Viihtyminen on tärkeää haasteltavien mielestä.

Alueen vetovoimaa lisää maan kärkeisarjoissa pelaavat urheilujoukkueet, rannikon luonto ja vilkas kulttuurielämä.

Kirjailija **Marko Hautala** hehkuuttaa uuden, vaasalaisen kulttuurisukupolven nousua.

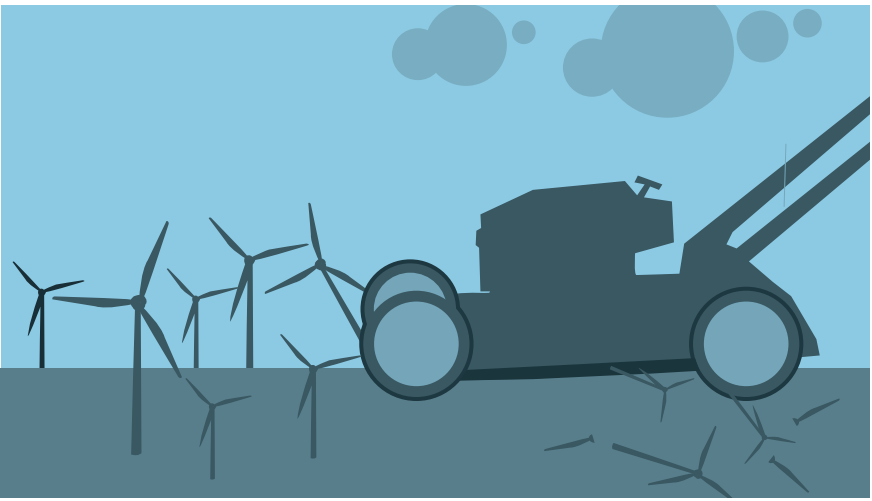
–Pienen kaveriporukan tuihuista liikkeelle lähtenyt Hippnik-ilmaistapahtuma on esimerkki siitä, että täällä ollaan itse aktiivisia. Kulttuurin harrastamisen taustalle ei tarvita aina kulttuuri-instituutiota. Klamy-

dian luoma ”Vaasalaiset on hopeperseitä”-legenda ei pidä paikkaansa.

HEIKKOUEDET

Energiakeskittymä ja vain energiakeskittymä.

Aluetutkija Aron ja tulevaisuudentutkija Myllylän mukaan vain



HEIKKOUEDET

1. Toimialariippuvuus

Alueen teollisuus painottuu energia-alaan. Isot muutokset alalla tekevät alueesta haavoittuvan.

2. Mustasaari-efekti

Vaasa vastaan muu maakunta. Nurkkakuntaisuus ja oman edun tavoittelu luo alueelle eripuraa. Kunnat ajavat vain omia asioitaan.

3. Tunteamattomuus

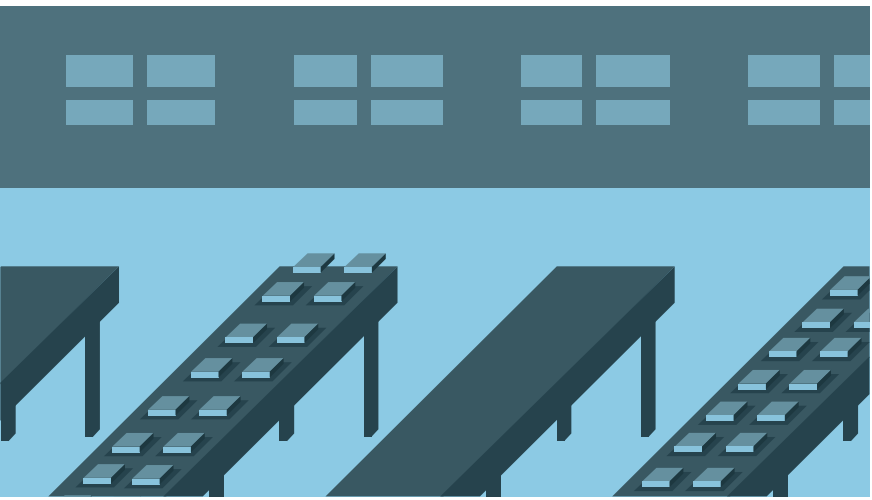
Työnhakija voi valita Vaasan sijasta Helsingin, koska ei tiedä alueesta tarpeeksi. Matkailu on vielä pientä, asian eteen tehdään kuitenkin paljon töitä.

4. Syrjäinen sijainti

Vaasan alue ei ole ison tien varrella. Alue on myös kaukana muista isoista kasvukeskuksista. Kulkuväylät kaipaavat parannusta.

5. Pohjalainen luonne

Itsenäisyyteen tottuneet pohjalaiset voivat kapsahtaa omaan hyvytyensä. Samaan aikaan uhotaan ja väheksytään omia saavutuksia.



UHAT

1. Maailman markkinat

Päätöksiä tehdään muuallakin kuin Vaasassa. Maailmanlaajuisessa taloudessa päätökset voivat viedä tuotannon muille maille.

2. Sulkemiset

Sataman sulkeminen, laivaliikenteen loppuminen, korkeakoulujen sulkeminen. Nämä kaikki rampauttaisivat aluetta vakavasti.

3. Mitä energiakeskittymän jälkeen?

Alue seisoo yhden korren varassa. Mitä sen jälkeen, jos energiateollisuus romahtaa?

4. Näköalattomuus

Alueella on totuttu toimimaan kuplan sisällä. Aina on mennyt hyvin -asenne voi estää kehityksen. Mallia pitäisi pystyä katsomaan myös muualta maailmasta.

5. Yritysmailman tarpeet ja koulutus eivät kohtaa

Jos alueen yritykset eivät ota koulutuslaitoksia mukaan yritysmailman uusimpiin trendeihin, menetetään valtavasti osaamispotentiaalia. Tällöin osaaminen myös valuu pois Vaasasta.

muutamat isot yritykset hallitsevat aluetta.

Aro näkee, että Vaasan seutu liian vahvasti yhdessä toimialassa kiinni.

Kriisit ja isot muutokset voivat viedä työpaikat alueelta esimerkiksi Aasiaan.

–Wärtsilä, ABB, Vacon ja muut. Talous on yksipuolista.

Alueelle pitäisi hyväksyä kilpailijoita, Myllylä sanoo.

–Yhdellä paikkakunnalla ei voi olla liian monipuolista teollisuutta. Haavoittuvuus on osa tätä taloutta, Korkman pohtii.

Keskuskaupungin ja muun maakunnan välinen kilpailu haittaa aluekehitystä.

Ilmiö ei Suomen mittakaavas-

sa ole yksin Vaasan seudun ongelma.

Aro puhuu Mustasaari-efektistä.

–Blokkiudutaan tietyllä tavalla, ajatellaan vain omaa kuntaa ja napataan rusinat pullasta. Tämä rasittaa aluekehitystä. Ilmiö ei koske pelkästään Mustasaarta.

Vaasa koettiin myös tuntemattomaksi. Tämä voi haitata esimerkiksi työntekijöiden rekrytoinnissa.

Sytä on monia, mutta Vaasan seudun Kehitys oy:n logistiikka-asiantuntijan **Riitta Björkenheimin** mukaan kyse on alueen koosta.

–Täytyy tehdä hirvittävästi töitä, että Vaasan seutu näkyy tilastoissa ja kartalla.

Aron mielestä varsinkin energiateollisuutta ja hyvää työllisyystilannetta voisi rummuttaa Suomessa enemmän.

–Ilmassa on jonkinlaista alisuorittamista. Henkseleitä pitäisi paukuttaa enemmän.

Samaan asiaan vaikuttaa alueen sijainti. Vaasa ei ole ison tien varrella. Toisaalta sijainti poikii laivayhteyksien myötä seudulle myös hyviä asioita.

–On helpompi kehittää Tampereetta, jonka ohi ajetaan. Tähän pitää tulla erikseen, Kumpula-Natri harmittelee.

Myllylän mukaan myös seudun liikenneyhteydet tarvitsevat parannuksia, jotta ne vastaisivat teollisuuden ja sitä myötä kasvun tarpeita.

Myyttinen pohjalainen luonne on kaksijakoinen.

Haasteltavien mielestä jääripäinen uho ja oman osaamisen vähätteleminen muodostavat ristiriitaisen yhtälön.

Luonteen kaksijakoisuus saattaa näkyä alueella itsepäisyytenä, itseriittoisuutena ja toisaalta taas turhana nöyryytenä.

Seudun pitkä menestysputki voi johtaa aluekehityksen kantilta väärin päätöksiin. Myllylän mukaan menestykseen ei saisi tuudittautua.

–Kehitystä pitäisi viedä eteenpäin nöyränä koko ajan.

Björkenheimiä ja Haapalaa taas mietityttää turha nöyryys. Menestystä pitäisi mainostaa rinta kaarella.

–Pitää uskaltaa ottaa asema, joka on ansaittu. Alueen kehityksen kannalta kuntien ja yritysten pitäisi ajatella monipuolisemmin, Björkenheim pohtii.

MAHDOLLISUUDET

Menestys nousee siitä, mitä alueella on. Aluetutkija Aron mielestä energiateollisuus antaa seudulle erityiset kasvumahdollisuudet.

–Oulu kasvoi tekniikan ansiota 1990-2000-luvulla. Energiateollisuudella on mahdollisuus tehdä tämä sama, Aro sanoo.

Strand visioi Vaasasta jopa utopistista nuorten Mekkaa ja Pohjanlahtia.

–Valtion pitäisi nähdä alueen tukeminen investointina.

Yksinjääminen on Vaasan alueelle riski, mutta ison talousalueen luominen esimerkiksi Seinäjoen kanssa on mahdollisuus.

Kuntaliitosta kaupunkien välillä kukaan ei kuitenkaan visioi.

–Alueen näkeminen yhtenä isona kasvukeskuksena kannattaa, Korkman kertoo.

–Pullonkaula on se, että maakuntien pitäisi tehdä yhteistyötä. Kokonaisnäkemys on tär-

keää, tulevaisuudentutkija Myllylä lisää.

Uumajan ja ylipäätään Ruotsin yhteyttä pitäisi haastateltavien mukaan kasvattaa ja hyödyntää kaikilla tavoilla.

Mahdollisuuksia on kulttuurin, talouden ja koulutuksen puolella.

Luonto ja liikenneyhteydet tukevat matkailua, jonka haastateltavat kokivat tulevaisuuden alaksi Vaasan seudulla.

–Matkailun kannalta etenkin laivaliikenteessä on potentiaalia. Jos saataisiin järeämpi laiva, Merenkurkun liikenteellä olisi kovaa kasvumahdollisuudet, Koski pohtii.

–Unescon maailmanperintökohteen tuotteistamista pitää jatkaa, Björkenheim toteaa.

Kieli antaa mahdollisuuksia ja valmiuksia työskennellä kansainvälistyvässä maailmassa.

Kumpula-Natriin mielestä siinä, että kymmenenvuotias hallitsee vieraan kielen alkeet, on valtava potentiaali.

–Firmojen kautta Vaasaan rantautuu kansainvälistä porukkaa. Ihan varmasti löytyy kymmenen kiinalaista puolisoa, jotka voisivat pitää kielikerhoja.

UHAT

Kun kauppa tehdään maailmalla, vaikuttavat myös maailmalla tehtävät päätökset Vaasan seutuun.

Uhkakuvista suurin on, että iso yrityskauppa tai muu päätös vie työpaikat muille maille.

–Esimerkiksi Wärtsilän siirtyminen ulkomaiseen omistukseen olisi kova isku, Myllylä sanoo.

Aro pysähtyy miettimään, mitä tapahtuu, jos koko energia-ala romahtaa.

–Miten alue reagoi semmoiseen muutokseen? Nyt tällaisesta ei ole olemassa merkkejä, mutta entä viiden tai kymmenen vuoden kuluttua.

Satamat ja korkeakoulut ruokkivat aluetta isojen yritysten lisäksi.

Hautala murehtii erityisesti korkeakoulujen ja Ruotsin yhteyden tulevaisuutta. Taloudellisen harmin lisäksi myös kulttuurielämä saattaa olla haavoittuvassa asemassa.

–Siinä häviäisi osa kansainvälisyyttä. Korkeakoulut tuovat tänne omanlaistaan kansainvälistä säpinää.

Näköalattomuus johtaa tilapäisiin ratkaisuihin.

Kosken mielestä omaan naapaan tuijottelu voi näkyä erityisesti tavoitteiden puutteena.

–Pitäisi katsoa eteenpäin ja ottaa mallia maailmalta. Vaasan alue ei voi kehittää kaikkea itse. Pitää olla kyky oppia muilta.

Korkeakoulujen tulevaisuus aiheuttaa huolia. Jos korkeakoulut ja yritysmaailma eivät onnistu yhteispelissään, menetetään monia mahdollisuuksia.

Korkman puhuu korkeakoulujen profiloinnista. Hänen mukaansa esimerkiksi Vaasan yliopiston vierem nouseva, Wärtsilän kanssa tehtäiltava energialaboratorio on hyvä esimerkki kahden eri maailman yhteensovittamisesta.

Profiloinnin avulla koulutus muokataan palvelemaan yritysten tarpeita.

–Vaasan kannattaa kyllä miettiä, miten saa koulutuksesta kaiken irti, Korkman sanoo.



Timo Aro, aluetutkija



Riitta Björkenheim, Vaasan seudun Kehitys oy, logistiikka-asiantuntija



Tiina Haapala, AHA Logistics, toimitusjohtaja



Marko Hautala, kirjailija



Sixten Korkman, Aalto-yliopiston taloustieteen professori



Susanna Koski, kansanedustaja, kokoomus



Miapetra Kumpula-Natri, europarlamentaarikko, SDP



Yrjö Myllylä, tulevaisuudentutkija



Joakim Strand, kansanedustaja, RKP